

Tourun koulu 50-vuotisjuhlan runsalukuista yleisää. Eturivissä vasemmalta koulun ensimmäinen opettaja Osmi Salonen, joka muisteli tilaisudessa opettajahuuttua Urjalassa.

Tänään 50-vuotisjuhlaansa viettäessä Urjalan Tourun koulu sijaitsee kannuilla puikalla koirikom keskellä.

URJALAN TOURUN KYEN KANERAKOULU

TOURUN KOULUN VAIHEITA

1911 - 1967

Koulu, rakennettu Koppilan torpan maalla olevalle mälle, oli tarpeeksi lähellä valtatieta ja oli keskellä koulupiiriä. Koulu siihen rakennettuna on verrattain hausekalla paikalla.

SODISSA 1939 - 1944
KAATUNEET TOURUN KOULUN OPPILAAT

Ristimäki Santeri

Ristimäki Martti

Mustajärvi Matti

Iso-Touru Paavo

Ekilä Jaakko

Koppila Mauno

Koppila Paavo

Heikkilä Viljo

Ojala Jaakko N.

Kirkonoja Väinö

Piispala Armas

Lampinen Arvo

SISÄLLYSLUETTELO

- 1) Koulun perustaminen
- 2) Koulutalon rakentaminen
- 3) Rakennusten korjaus ja kunnossapito
- 4) Irtaimiston hankinta
- 5) Koulutyön aloittaminen
- 6) ... ja koulun toiminta jatkuu...
- 7) Koulun johtokunnat
- 8) Opettajat
- 9) Opettajien toiminta
- 10) Koulun muita toimihenkilöitä
- 11) Koulupiirin vaiheita
- 13) Muuta toimintaa koulun piirissä
- 14) Koulun oppilastilastot
- 15) Entiset opettajat ja oppilaat kertovat

KOULUN PERUSTAMINEN

Opetusta Urjalassa on annettu jo hyvin varhain. Ensimmäinen koulu aloitti toimintansa helmikuun 1. päivänä 1858 Immalan talossa Urjalan kylässä. Oppilaita oli 30. Keisarillinen kansakouluasetus annettiin 1866, ja tämän perusteella Immalan pitäjänkoulu muutettiin valtionapua nauttivaksi kunnalliseksi kansakouluksi. Kuntakokous oli 1899 asettanut komitean, jonka esityksen perusteella kunta olisi jaettava 14 koulupiiriin. Kun 1909 perustettiin Tourun koulupiiri, kaikissa muissa koulupiireissä toimi jo jonkinasteinen koulu. Komitea oli todennut, että Nuutajärvellä oli lasitehtaan yksityinen koulu, mutta "Nuutajärven torpparikulman piiriin olisi saatava koulu, ja se olisi rakennettava Saarikon torpan entiselle tontille". Samana vuonna, joulukuun 20. päivänä pidetyssä kuntakokouksessa Urjalan kunnanhuoneella, asiaa käsiteltiin uudelleen. Joukko Nuutajärven Tourunkulman koulupiiriin asukkaita oli kuntakokoukselle osoitetussa anomuksesa pyytänyt, että kansakoulu ensi tilassa rakennettaisiin ja kolmekymmentä tuossa koulupiirissä asuvaa perhettä lupasivat heti koulun valmistuttua laittaa kouluiässä olevat lapsensa tuohon kouluun. Lisäksi Nuutajärven kartanon omistaja salaneuvos Costiander oli tarjonnut kunnalle tonttimaata koulua varten näin kuuluvalla lahjakirjalla: "Täten saan kunnian ilmoittaa, että olen suostuvainen "Tourunkulman" kansakoulupiirin kansakoulua varten osoittamaan sopivan tonttimaan, jonka tonttimaan nautinnasta luovun ilman minkäänlaista maksua niin pitkäksi ajaksi kuin tontille rakennetut rakennukset käytetään kunnan kansakouluna sanottua koulupiiriä varten.

Urjala Nuutajärvi 22 p.nä marraskuuta 1909.

Jenny Henriette Costiander"

Keskustelun jälkeen kunta päätti ryhtyä toimeen koulun perustamiseksi ja rakentamiseksi. Koulun oli määrä valmistua syyslukukauden 1911 alkuun mennessä, jolloin opetus siellä voitaisiin aloittaa.

KOULUTALON RAKENTAMINEN

Koulun tontin paikkaa lähemmin tarkastamaan valittiin komitea, johon kuuluivat kartanohoitaja C.V. Larsson kokoonkutsujana, kunnallislautakunnan esimies Juho Kantala, opettaja Matti Järvi ja torppari Juho Piispala. Komitean tuli antaa lausuntonsa 1910, jolloin tontin paikka lopullisesti oli määrä päättää. Saman vuoden joulukuun kuntakokouksessa varattiin vuoden 1910 tulo- ja menoarvioon 12000⁴/₁₀ markan määräraha koulun rakentamiseksi Tourun koulupiiriin.

Vuoden 1910 tammikuun kuntakokouksessa päätettiin valita koulun tontiksi komitean ehdottama "maa-alue Koppilan torpan Peltoniityn länsipuolella oleva mäki", koska se oli tarpeeksi lähellä valtatieä ja jokseenkin keskellä koulupiiriä ja koska "koulu siihen rakennettuna tulee verrattain hausalle paikalle".

Samassa kokouksessa valittiin koululle rakennustoimikunta, johon kuuluivat: arkkitehti Harald Neovius, isännöitsijä C.V. Larsson, opettaja Aapeli Pärnänen, torpparit Juho Piispala ja Erland Ojala sekä vuokraaja Juho Granni. Rakennustoimikunta valtuutettiin heti ryhtymään työhön ja hankkimaan piirustukset koulua varten.

31.1.1910 kunnanvaltuusto hyväksyi rakennustoimikunnan hankkimat piirustukset, jotka oli laadittu mallipiirros nro 1:n mukaan ja ne olivat kansakoulurakennusten mallivihossa sivuilla 21 ja 22; kuitenkin siten muutettuina, että luokkasali varustetaan kahdella lämmitysmuurilla ja

käsityöhuone eli kyökki varustetaan leipomouunilla. Ulkorakennusten ja saunan piirustukset hyväksyttiin vasta marraskuussa 1910. Rakentamisurakasta määrättiin pidettäväksi huutokauppa. Työ annettiin rakennusmestari Leinolle maaliskuussa 1910. Rahaa koulun rakentamiseen oli tällöin varattuna 19100 markkaa, mutta 19.8.1911 kunnanvaltuusto myönsi 2200 markan lisämäärärahan rakennustöiden loppuunsaattamista varten.

Rakennusrahavaroituksen jakautuminen:

koulurakennus	14095,-
ulkohuone ja navetta	2090,-
sauna ja pesuhuone	1390,-
maan taseaus; aidan, kaivon ja tien tekoon	1400,-
viljelysmaan raivaukseen	125,-
yhteensä:	19100,-

Varsinaisesta rakentamisvaiheesta ei ole säilynyt tarkempia tietoja. Rakennusaineista osa saatiin koulun tontilta, osa joko lahjana tai ne ostettiin kartanon metsästä. Osa hirsistä veistettiin Kranninmaan (Ahola) lähellä olevalla aukiolla. Työn suoritti Haka-Aapoksi kutsuttu kuulu kirvesmies poikansa Erland Rantasen kanssa. He olivat myös rakentamassa koulua. Muita paikkakunnan rakentajia olivat ainakin Otto Vähä-Touru ja August Haaksi. Kivijalan louhi paikan päällä, lähellä olevista kivilohkareista, urjalankyläläinen Kalle Granlund (myöhemmin Lehto). Apulaisina hänellä olivat Saarikon Vihtorit, isä ja poika. Maalaustyöt teki pääasiassa nuutajärveläinen Juho Kajander, joka myöhemmin tunnettiin tehokkaana henkivakuutusten tekijänä. Kaivon maalaus otti tehtäväkseen kartanon isännöitsijä Larsson neljän markan hinnasta.

Koulun tieojien kaivuun ja mullan levityksen suoritti torppari Juho Piispala ja sai maksuksi 60 penniä tiemetriltä. Torppari Erland Ojala

ajoi tielle soran 40 markalla. Soraa määrättin tuotavaksi vähintään 200 kuormaa. Viemäriojan (Nestonoja) yli menevän sillan teki torppari Koppila. Hän sai siitä palkkaa 12 markkaa.

Rakennuspiirustuksista on jäljennökset pienennettyinä. Näistä selviää rakennuksen koko ja huoneiden järjestys. Piirustuksissa ei näy luokahuoneen alle rakennettua kellaria, joka myös tehtiin varsinaisen rakentamisen yhteydessä.

Kun rakentaminen aloitettiin, olivat kirvesmiehet kyselleet mestarilta kuinka vaativainen mies tämä oikein on. Tähän mestari oli sanonut, ettei kovin nuukaa (=tarkkaa) vaadita, kunhan varanpiirun halkasee!

RAKENNUSTEN KORJAUS JA KUNNOSSAPITO

Ensimmäinen suurempi korjaustyö koulurakennuksessa tehtiin vuonna 1920, kun luokkahuoneeseen ja oppilaseteiseen tehtiin höylätystä laudasta puolivuori ja yläosaan laitettiin pinkopahvi ja tapetit. Samalla niiden ja käsityöpajan lattiat tervattiin ja ovet sekä ikkunat maalattiin. Samana kesänä myös luokkahuoneen väli- ja vesikatto oikaistiin. Työn suunnitteli ja sitä valvoi rakennusten tarkastaja G. Fr. Berghäll. Kustannukset olivat 4157 markkaa. Työtä jatkettiin vuonna 1922 kun käsityöpajan seinät vuorattiin ja tapetoitiin. Myös opettajan asunto maalattiin ja tapetoitiin, samoin ulkorakennuksessa tehtiin korjauksia, mm. ulkoraput korjattiin ja tervattiin. Koulun katolta puuttuivat laperaput, mikä puute myös poistettiin.

Koulurakennus sai betoniset ulkoraput vuonna 1926, ja samalla opetustilojen kynnyksiin laitettiin kynnyksrautapari. Pulpetit "paklattiin"

ja maalattiin samanaikaisesti.

Ulkovuori rakennukseen laitettiin vuonna 1928, samalla se maalattiin. Tämäkin työ toteutettiin rakennustarkastaja Berghällin erinomaisen tarkan ja yksityiskohtaisen suunnitelman mukaan. Työn suorittajiksi tiedetään ainakin Yrjö Keskinen ja Jaakko Kallenpoika Ojala. Myös vesikatto oli niin "täydellisesti rappiolla", että se oli kokonaan uusittava. Se tehtiin hyvistä kuusipäreistä kymmenen sentin terällä ja maalattiin huolellisesti punavärillä. Tämän vuoden kustannusarvio oli yhteensä 17157 markkaa.

Vuonna 1948 tehtiin tiilikatot koulu- ja saunarakennuksiin ja saunarakennuksen sisätilat remontoitiin. Pesutuvasta rakennettiin koululle keittolatilat ja varsinainen saunapuoli kunnostettiin ajanmukaisiksi kylpytiloiksi.

Kaikki tontilla olevat rakennukset maalattiin uudelleen vuosina 1949 - 1950. Tässä työssä oli mukana mm. Reino Virtanen.

Viimeinen suurempi korjaus- ja muutostyö koululla tehtiin vuonna 1962 Oskari Hemmilän suunnitelman mukaan. Opettajan asunnosta korjattiin tilat kahden opettajan asumista varten ja myös veranta kunnostettiin opettajan asuntoon kuuluvaksi huoneeksi. Opetustiloissakin tehtiin pieniä korjauksia.

Sähkövalo koululla syttyi 28. päivänä marraskuuta 1948.

Puhelin, jonka hankkimisessa johtokunta ja opettaja Kääntä näkivät suuren vaivan, pirisi koululla ensi kerran 16. helmikuuta 1952.

Puhelimen saanti sinänsä oli kyläläisten ja johtokunnan varsinainen voimannäyte ja yhteishengen osoitus. Aineet linjaan kerättiin kylän taloista periaatteella: "pylväs talosta ja 6 parhaasta". Pylväät pystytettiin talkoilla. Kunta kustansi langat ja asennuksen ja varsinaisen puhelinlaitteen. Tämä olikin sitten kylän ainoa puhelin useita vuosia.

IRTAIMISTON HANKINTA

Ennen koulutyön aloittamista oli johtokunnan hankittava opetustyössä tarvittavaa koulukalustoa. Niinpä se heti ensimmäisessä kokouksessaan päätti tilata pulpetit neljääkymmentä oppilasta varten (ne maksoivat 17 markkaa kappale), neljäsataa markkaa maksavan urkuharmoonin ja neljä höyläpenkkiä. Viime mainitut olivat kaksipuolisia, sivuruuveilla varustettuja ja maksoivat 35 markkaa kappale. Joulukuussa omaisuusluetteloon oli merkitty myös seinäkello, arvoltaan 30 markkaa sekä kattolamppuja, yhteensä 68 markkaa. Koraalikirjakin oli hankittu, sen hinta oli 14 markkaa ja 50 penniä.

Näistä ensimmäisen vuoden hankinnoista kertyi yhteensä 108 erilaista artikkelia. Määräraha, 1820 markkaa, ei riittänyt ja valtuusto myönsikin kokouksessaan kesäkuussa 1911 600 markan lisämäärärahan, koska "johtokunnan anomuksessa mainitut esineet ovat heti alussa tarpeellisia koululle hankkia" ja määräsi rahat etukäteen kunnan kassasta maksettaviksi.

Käsityökaluston hankintaan johtokunta ja opettajat olivat paneutuneet perusteellisesti, päätellen sen monipuolisuudesta ja kattavuudesta. Tosin joulukuun 18. päivän arvostelussa höyliä puunlaatu oli huono ja lusikkaveitset huonoteräisiä. Muuten hankinnat todennäköisesti onnistuivat hyvin, koska 10.10.1911 päivätyssä kansakoulutarkastajan kirjelmässä ei ollut huomautuksia, ainoastaan kehoitus eräiden kasvi- ja eläintaulujen hankkimisesta havaintovälineiksi.

Koulun eteisessä ollut juomavesisäiliö oli hankittu vuonna 1915 kahdentoista markan hinnalla. Ompelukone oli ostettu vuonna 1924, eli samana vuonna kun koulu sai uuden naisopettajan. Kuuden vuoden kuluttua kone oli arvostettu 1850 markan arvoiseksi.

Monet alussa hankitut, erityisesti käsityön opetuksessa tarvittavat

välineet olivat käytössä koko koulun toiminnan ajan, toki niitä täydennettiin tarvittaessa. Koulun toiminnan loppuessa kalusto siirrettiin Urjalan muihin kouluihin, mm. seinäkello on edelleen Nuutajärven koululla.

KOULUTYÖN ALKAMINEN

Koulu aloitettiin sisäänkirjoituksella keskiviikkona 23.8.1911 klo 9.00. Seuraavana päivänä alkoi varsinainen koulutyö.

Ensimmäisiksi oppilaisiksi koulun päiväkirjaan on merkitty seuraavat: Pienten lasten koulu: Amanda Aliina Haaronen, Viljo Nikolai Heikkilä, Lyydia Aleksandra Iso-Touru, Nikolai Iso-Touru, Otto Verner Iso-Touru, Fanny Matilda Kankaanpää, Linda Aleks. Kankaanpää, Jalmari Kirkonoja, Bertta Koppila, Saima Koppila, Amanda Latovehmas, Hanna Latovehmas, Väinö Latovehmas, Matilda Gunilla Lindström, Kaarle Ojala, Matti Joh. Ojala, Eemil Stefan Piispala, Frans Henrik Piispala, Toivo Oskari Piispala, Urpo August Piispala, Verner Johannes Piispala, Siro Aleksanteri Ristimäki, Frans Jalmari Taalaa, Laina Ulriika Vehkajärvi, Lambert Nikolai Vehmaa, Väinö Nikolai Vehmaa, Elli Vihtoriina Vähä-Touru, Urpo Eemil Vähä-Touru ja Elma Pikanen; yhteensä 29 oppilasta.

Opetus pienten lasten koulussa alkoi 24.8. ja päättyi 30.9., kestäen 33 koulupäivää. Opetusta annettiin 23 tuntia viikossa.

Viljo Nikolai Heikkilä, Nikolai Iso-Touru, Bertta Koppila, Toivo Oskari Piispala, Lambert ja Väinö Vehmaa ja Urpo Vähä-Touru eivät jatkaneet 2.10. alkaneessa varsinaisessa kansakoulussa. Uusina oppilaina aloittivat koulunkäynnin tuolloin Fanni Kirkonoja, Saima Esteri Lai-

ne, Fanni Irene Lepistö, Kalle Jalmari Lepistö, Hilda Aliina Mäkinen, Viljami August Rantanen, Alma Saarikko, Martta Maria Sillanpää ja Toivo Vannaskoski. Yhteensä 30 oppilasta.

Syyslukukausi päättyi 20.12. pidettyyn joulujuhlaan. Kevätlukukausi alkoi 8.1. ja päättyi 24.5.1912, sisältäen 170 koulupäivää. Opetustunteja oli viikossa 30.

Ei ole säilynyt mitään tietoja siitä olisiko koulun alkamisen kunniaksi järjestetty jokin juhlavampi tilaisuus. Esimerkiksi Väikkilän koulun alkaminen vuonna 1899 oli saatettu tiedoksi kirkkokuulutuksella ja koko kylän väki kokoontui koululla pidettyyn juhlaan. On kuitenkin varmaa, että jokainen kyläläinen tunsii mielihyvää, kun vastavalittu opettaja Onni Salonen aloitti opetus- ja valistustyönsä uudella koululla.

Valoisassa luokkasalissa kaikki oli uutta. Lattiat, seinät, pulpetit ja muut kalusteet tuoksuiivat uudelle maalille. Katossa riippui neljä uutuuttaan kiiltävää messinkistä öljylamppua ja opettajan pöydän taakse oli ripustettu opetustyössä tarvittavat taulut. Urkuharmooni, josta monikaan ei ollut ennen nähnyt, saatikka kuullut sillä soitettavan, oli opettajan pöydän oikealla puolella, ikkunan edessä vähän vinottain. Tällaisissa puitteissa siis torpparien ja mäkitupalaisten lapset aloittivat opiskelunsa edessä olevaa elämää varten.

Kun varsinainen opetus alkoi torstaina 24.8.1911 klo 9.00, oli paikalla 14 poikaa ja 10 tyttöä. Poissaolevaksi ei ollut merkitty ketään. Vasta 13.9. opetukseen osallistui 29 oppilasta ja päiväkirjassa oli merkintä: saapui E. Pikanen. Oppilaista useat olivat 11 - 12 vuotiaita. O.V. Iso-Touru oli 12 v., Amanda Haaronen 11 v.; suurin osa oli 8 - 9 vuoden ikäisiä.

Ensimmäisen päivän opetukseen sisältyi:

- klo 9 - 10 Raamatun historia: Aabrahamin kutsumus
- klo 10 - 11 laskentoa: luvun 1 käsittäminen ja merkitseminen
- klo 11 - 12 laulua: virrestä 350 1. värsy
- klo 12 - 1 lukemista: lukutaidon koettelua

On mahdollista, että paikkakunnalla olisi annettu jo aikaisemmin jonkinlaista opetusta lukemisessa, koska päiväkirjoista ei löydy merkin-
töjä tavaamisen opetuksesta; kaikki oppilaat osasivat ehkä jo vähän lukea.

Varsinaisen kansakoulun opetus alkoi 3. päivänä lokakuuta, ja lukujärjestyksessä oli seuraavat aineet:

- klo 9 - 10 uskontoa: Raamatun jako ja evankelistat
- klo 10 - 11 laskentoa: I - II osasto: yhteen- ja vähennyslaskua, III - IV osasto: kerto- ja jakotaulua
- klo 11 - 12 I - II osasto: laskentoa III - IV osasto: historia, esihistoriallinen aika
- klo 12 - 1 I - II osasto: kaunokirjoitusta A ja "Amanda" III - IV osasto: lukeminen, Pyhämaa
- klo 1 - 2 laulua: virsi 152

Opetukseen osallistui 27 oppilasta, poissa Laina Vehkajärvi.

Kansakoulujen tarkastaja Kaarlo Mäkinen kävi tarkastuskäynnillä 10. päivänä lokakuuta; näin saatiin kokemus valtion virkamiesvalvonnasta. Koska elettiin keisarivallan aikaa, olivat keisariperheen merkkipäivät kouluissa lupapäiviä. Esim. lokakuun 18. oli HKK perintöruhtinaan nimipäivä, marraskuun 27. leskikeisarinna syntymäpäivä, marraskuun 3. HM keisarin valtaistuimelle nousemisen muistojuhla, jne., yhteensä viisi lupapäivää. Lupapäiviä ei kirjattu koulun työpäiviksi. Näin oli lähtenyt koulutyö alkuun. Koulun rakentamiseksi tehty työ päättyi ja nyt alkoivat johtokunnan ja kyläläisten ponnistelut koulun ylläpitämiseksi sekä kaikenpuoliseksi kehittämiseksi. Sitä kesti vuo-

teen 1967, jolloin koulu lakkautettiin, eli kaiken kaikkiaan 57 vuotta.

JA KOULUN TOIMINTA JATKUI...

Koulun opetustyö oli alkanut hyvissä merkeissä. Oppilaita riitti ja innostus opiskeluun oli korkealla. Ensimmäisen vuoden tilastotietoja ei ole säilynyt. Koulunkäynnin syksyllä 1912 alkaessa oppilaita oli I osastolla kolmesta, II osastolla kuusitoista, III osastolla kolme ja IV osastolla samoin kolme. Uusia oppilaita kouluun tuli seitsemän, joten kuusi oppilasta kävi I osaston toiseen kertaan. Tämä osoittaa, että oppilasaines ei ollut kovin tasaista. Kuitenkin keväällä 1913 jo kolme koulun ensimmäisistä oppilaista saivat päästötodistuksen varsinaisesta kansakoulusta. Näin koulun toiminta vakiintui vähitellen ja kyläläiset tottuivat sen mukanaan tuomiin uusiin asioihin. Kukaan ei kuitenkaan voinut aavistaa minkälaisia tapahtumia seuraavan yli viiden vuosikymmenen aikana oli odotettavissa.

Vuoden 1917 syksyllä alkanut kansalaissota oli ensimmäinen mullistus, joka koko kylää koskien sivusi myös koulua ja vaikutti sen toimintaan. Opetustyö oli vuoden 1918 alkupuolella keskeytyksissä useita kertoja: maaliskuussa kuutena, huhtikuussa yhdeksän ja toukokuussa kuutena päivänä. Johtokunnan kansakoulujen piiritarkastajalle myöhemmin antaman ilmoituksen mukaan koulu oli suljettuna sodan takia kahden viikon ajan. Tarkempia tietoja koulunkäynnin keskeytysten syistä tuona aikana ei ole säilynyt.

Syksyllä 1918 riehui koko Suomessa espanjantautiepidemia, ja myös Töölön koulu oli tämän takia suljettu marraskuussa muutaman päivän, kun

suurin osa oppilaista sairastui. Pisin poissaolo oli Jenny Tourulla: kahdeksan koulupäivää.

Itsenäisen Suomen ensimmäisen vuosikymmenen alussa tapahtui kylän oloissa suuri muutos, kun torpparit saivat lunastaa torppiensa maat omikseen. Tämä oli alkuna kylän kehittymiselle ja vaurastumiselle. Se tuntui varmasti myös koulun toiminnassa.

Alkuvuosina opettajien vaihtuvuus oli suuri, mutta vuosikymmenen puolivälissä kouluun opettajaksi tullut Tilda Mäkelä viihtyi tehtävässä pitempään.

Koulu toimi yksiopettajaisena vuoteen 1922, jolloin perustettiin yhteinen alakoulunopettajan virka Tourun ja Menosten koulupiireihin. Elokuun alussa 1931 koulu muuttui supistetuksi kansakouluksi, mikä tiesi taas muuttumista yksiopettajaiseksi. Alakoulua käytiin syksyllä muutaman viikon ajan ja näin ollen yläkansakoulun lukuvuosi jäi lyhyemmäksi.

Sodan aikana, vuosina 1941 - 42, paikkakunnalle tulleiden siirtolaislasten vuoksi, koulu toimi täydellisenä kaksiopettajaisena opinahjona. Vuodesta 1948 aina koulun lopettamiseen saakka opetusta antoi jälleen kaksi opettajaa. Vuosina 1948 - 66 toisessa virassa oli opettaja Iida Kääntä ja toista opettajanvirkaa hoiti tuona aikana kolmetoista eri henkilöä. Oli palattu koulun alkuvuosilta tuttuun, koulutyötä haitanneeseen suureen opettajien vaihtuvuuteen.

" - " - " - " - " - "

13.12.1956 eräs poikaoppilas sai kuusijuhlaohjelman harjoituksissa tulen tonttupartaansa ja kasvot ja kädet paloivat pahoin. Sairaalahoido Forssan sairaalassa kesti kaksitoista vuorokautta.

" - " - " - " - " - "

KOULUN JOHTOKUNNAT

Johtokunnan jäsenet vuosina 1911 - 1967:

Sandra Vehmaa, emäntä	1911 - 1945
Erland Ojala, torppari	1911 - 1945
Juho Piispala, torppari	1911 - 1936
Kalle Latovehmas, torppari	1917 - 1945
C.V. Larsson, kartanon isännöitsijä	1911 - 1920
Matti Saarikko, torppari	1911 - 1918
Aapeli Pärnänen, opettaja	1911 - 1915
Onni Salonen, opettaja	1911 - 1917
Niilo Valonen, metsänvartija	1915 - 1917
Juho Mustajärvi, torppari	1918 - 1942
Antti Tuisku, opettaja	1917 - 1922
Elin Lühr, neiti	1920 - 1923
Eemil Mustajärvi, tilallinen	1923 - 1956
Eemil Piispala, tilallinen	1937 - 1960
Urho Vehmaa, tilallinen	1943 - 45 ja 1951 - 64
Sulo Ojala, työmies	1946 - 1960
Aarne Iso-Touru, pienviljelijä	1946 - 1960
Vihtori Saarikko, pienviljelijä	1946 - 1956
Rauni Latovehmas, maanviljelijä	1946 - 1950
Jaakko Saarikko, työmies	1957 - 1967
Antti Ojala, maanviljelijä	1957 - 1967
Olavi Mustajärvi, rakentaja	1961 - 1967
Esko Mustajärvi, maanviljelijä	1961 - 1967
Esko Touru, puuseppä	1961 - 1967
Sulo Saarikko, maanviljelijä	1965 - 1967

(Torppareista tuli tilallisia 1920 - 22.)

Yhtäjaksoisesti johtokunnan jäsenenä olivat: Sandra Vehmaa 35 v., Erland Ojala 35 v., Eemil Mustajärvi 33 v., Kalle Latovehmas 28 v., Juho Piispala 26 v., Juho Mustajärvi 24 v., Eemil Piispala 23 v. ja Urho Vehmaa 16 vuotta. 12.8.1946 johtokunta päätti pyytää Sandra Vehmaan, Erland Ojalan ja Kalle Latovehmaan kunniajäsenikseen ja kiitti heitä pitkäaikaisesta työstä koulun hyväksi.

Johtokunnan puheenjohtajina ovat toimineet:

Kartanon isännöitsijä C.V. Larsson	1910 - 1920
Tilallinen Juho Piispala	1921 - 1936
Maanviljelijä Juho Mustajärvi	1937
Maanviljelijä Eemil Mustajärvi	1938 - 1956
Maanviljelijä Eemil Piispala	1957 - 1960
Maanviljelijä Jaakko Saarikko	1961 - 1967

Johtokunnan sihteerinä on tavallisesti toiminut koulun johtajaopettaja.

Koulun taloudenhoitajina ovat toimineet seuraavat: Juho Piispala 1911 - 1917, Erland Ojala 1918 - 1938, Eemil Piispala 1939 - 1946, Rauni Latovehmas 1947 - 1950, Urho Vehmaa 1951 - 1964 ja Esko Touru 1965 - 1967.

Johtokunnan pöytäkirjoista muistiin merkitty:

Ensimmäinen johtokunnan kokous pidettiin Nuutajärven kartanon konttorissa 18.3.1910. Läsnä olivat C.V. Larsson, J. Piispala, E. Ojala, Sandra Vehmaa ja A. Pärnänen. Valittiin puheenjohtajaksi C.V. Larsson, varapuheenjohtajaksi E. Ojala, taloudenhoitajaksi J. Piispala ja kirjuriksi A. Pärnänen. Päättiin tilata pulpetit 40 oppilaalle sekä höyläpenkkejä ja urkuharmooni.

Toinen kokous samassa paikassa 29.5.1911. Tässä kokouksessa julistettiin opettajien virat haettaviksi. Laadittiin yksityiskohtainen luetelo tarvittavista kouluvälineistä ja muista koulutarvikkeista.

Kokous 29.6.1911. Valittiin opettajat. Viroista oli ilmoitettu Vi-

rallisessa Lehdessä, Helsingin Sanomissa ja Opettajain Lehdessä. Hakijoita oli kaikkiaan yksitoista. Opettajaksi valittiin yksimielisesti Onni Salonen Kuhmoisista. Tyttöjen käsityöopettajaksi valittiin neljästä hakijasta epämääräiseksi ajaksi Iida Virtamo Urjalasta, samoin yksimielisesti.

Kokous 18.8.1911. Päättiin avata valmistava koulu 23.8.1911 klo 9 ap. ja varsinainen kansakoulu 2.10.1911 klo 10 ap.

Kokous 9.11.1911. Laadittiin menoarvioehdotus vuodelle 1912. Loppusumma oli 2240,25.

Kokous 12.12.1911. Lukukauden päättäjaisjuhla päätettiin pitää 20.12. klo 4.00 jpp. Jaettiin neljälle vähävaraiselle, hyvää käytöstä ja ahkeruutta osoittaneelle oppilaalle viiden markan avustus, joka annettiin pukukankaana ja jonka hankkiminen annettiin Sandra Vehmaan tehtäväksi. Kevätlukukausi päätettiin aloittaa 8.1.1912.

Kokous 25.7.1912. Anottiin 250 mk:n lisämäärärahaa päärakennuksen tilkitsemistä varten.

Kokous 3.12.1913. Päättiin kunnioittaen anoa salaneuvos Costianderin rahastolta apurahaa oppilaskirjaston perustamista varten. Opettajan tehtäväksi annettiin tehdä kirjatilaus kansanvalistusseuralta ensi tilassa. Se sai olla vähintään 50 markan suuruinen.

Kokous 15.5.1917. Koska senaatti Koulutoimen Ylihallituksen esityksestä oli myöntänyt kansakoulujen johtokunnille luvan lukuvuoden päättämiseen tänä vuonna tavallista aikaisemmin, jos johtokunnat niin tahtovat, jotta oppilaat pääsisivät aikaisin keväällä maanviljelystosiin, päätettiin täkäläisen kansakoulun kuluva lukuvuosi lopettaa keskiviikkona toukokuun 16. päivänä.

Kokous 19.5.1929. Eräs poikaoppilas määrättiin poistamaan piirtelemänsä rivot kuvat, sekä suorittamaan 10 markan korvaus rikkomastaan ikkunasta tai laittamaan sen kuntoon.

Heikkilälle 325 markan hinnasta. Seuraavana vuonna työn otti opettaja Tilda Mäkelä 1200 markan vuosikorvausta vastaan. Tästä alkaen opettajien kotiapulaiset huolehtivat, oppilaiden ohella, koulupuolen siivouksesta ja lämmityksestä. Heitä olivat mm. Helvi Heikkilä, Helvi Järvi (Piispala), Eila Dahlman (Saarikko) ja Lahja Rinne (Määttänen). Koulukeittolatoimintaa yritettiin käynnistää jo syksyllä 1918 kun kunnan elintarvikelautakunta oli patistellut johtokuntaa keittolatoiminnan aloittamiseksi. Tarkoitusta varten perustettiin rahasto, jota kartutettiin mm. keväällä 1919 pidetyillä iltamilla. Toiminta ei kuitenkaan lähtenyt käyntiin, ja niin rahaston varat, myös iltamien tuotto 70 markkaa, käytettiin vähävaraisten oppilaiden vaateavustuksiin. Tammikuussa 1941 johtokunta päätti, että lapsille keitetään kaurapuroa joka päivä, maidon jokainen oppilas tuokoon kotoaan. Puuronkeit-
täjäksi lupautui Lahja Rinne. Varsinainen virallinen keittolatoiminta alkoi 1.10.1944 jatkuen keskeytyksittä koulun lakkauttamiseen asti. Keittolanhoitajina toimivat Helmi Ojala 15, Marjatta Auranen 4 ja Aino Mäkelä 7 vuotta.

Koulun polttopuiden pilkkojina ovat toimineet useat henkilöt vuoden kerrallaan: Erland Ojala useamman kerran, August Haaksi 1925 ja Eemil Mustajärvi 1945. Myös Armas Nieminen, Eino J. Touru, Niilo Rantanen, Reino Virtanen ja Toivo Vehmaa mainitaan tämän työn tekijöinä.

KOULUPIIRIN VAIHEITA

Kun Tourun koulupiiri perustettiin, se määriteltiin Nuutajärven torpparikulman koulupiiriksi. Se käsitti alueen Humppilan rajasta lääninrajaa myöten Vehkajärvenkulman ja Mustajärvien kautta entiselle Kirko-

nojan torpalle ja siitä edelleen Riihihuhtaan. Vaikka koulupiirin rajat määriteltiin näin koululaisia tuli myös Humppilasta, ja jo vuonna 1915 merkittiin kouluun oppilaaksi Saimi Touru kuntarajan toiselta puolelta. Siitä alkaen koulua käytiin yhdessä vuoteen 1954. Seuraavana vuonna Venäjän koulupiirin oppilaat siirtyivät omaan kouluunsa. Suurimmillaan humppilalaisten määrä Tourun koulussa oli vuonna 1952: yksitoista oppilasta. Sotien jälkeen siirtyivät oppilaat Saarikosta alkaen Nuutajärven kouluun. Kun oppilasmäärä edelleen väheni, kunnanvaltuusto yhdisti Tourun ja Nuutajärven koulupiirit kokouksessaan 20.12.1965. Koulun johtokunta aloitti taistelun koulupiirinsä puolesta ja valitti valtuuston päätöksestä kouluhallitukseen, mutta päätös pysyi ja koulu lopetettiin keväällä 1967.

Ote johtokunnan kokouksen pöytäkirjasta 30.12.1965:

"Pöytäkirja tehty Urjalan Tourun koulupiirin johtokunnan kokouksesta 30 p:nä joulukuuta 1965 alkaen klo 18. Puheenjohtajana toimi Jaakko Saarikko. Saapuvilla olivat seuraavat muut johtokunnan jäsenet: taloudenhoitaja Esko Touru, Esko Mustajärvi, Antti Ojala, Olavi Mustajärvi. Poissa oli Sulo Saarikko. Sihteerinä toimi Iida Kääntä.

1 §

Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

3 §

Kouluhallitukselle päätettiin toimittaa seuraavan sisältöinen kirje:

Kouluhallitus

Koska Urjalan kunnanvaltuusto on kokouksessaan 20. joulukuuta 1965 päättänyt yhdistää Tourun koulupiirin Nuutajärven koulupiiriin, mainiten syyksi Tourun piirin oppilasmäärän pienuuden, esitämme seuraavaa:

1. Tourun koulupiirin alueelta käy Punkalaitumen Sadonmaan piirin koulussa kuusi (6) oppilasta, mikä määrä pysyy ennallaan ensi vuonna-kin, ja joka koulu lakkautetaan oppilasmäärän pienuuden takia ensi vuoden heinäkuun loppuun mennessä, jonka jälkeen mainitut kuusi oppi-

lasta suuntaavat koulun käyntinsä Tourun kouluun nostaen sen oppilasmäärän lain vaatimaksi. Kauimmaisen sadonmaalaisen matka Tourun kouluun on n. 6 km.

2. Nuutajärven ja Tourun koulujen välimaastosta, vanhan piirijaon mukaan Tourun piirin puolelta käy Nuutajärven koulua viisi (5) oppilasta joiden koulumatka Tourun kouluun on lyhyempi kuin Nuutajärvelle, joten heidät voidaan ohjata käymään Tourun koulussa, mikä osaltaan vakiinnuttaisi ko. koulun oppilasmäärää. Tie Tourun kouluun Nuutajärven suunnasta on hyvää valtion tietä.

3. Tourun koulu on v. 1962 perusteellisesti korjattu, joten se kelpaa sellaisenaan monia vuosia.

4. Nuutajärven koulu potee tilan ahtautta ja tarvinnee lisää opettajavoimia mikäli kohdassa 2 mainittuja oppilaita ja mahdollisesti muitakin, joilla on Tourun kouluun alle 5 km. Nuutajärven suunnasta, ei siirretä Tourun kouluun.

Lisäksi huomautamme, että Urjalan valtuuston tekemä ko. päätös on tehty kysymättä Tourun koulun johtokunnan mielipidettä, tutkimatta tilannetta, ja että siihen liittyyneen halu saada Nuutajärven koulu paisumaan tarpeettoman nopeasti uuden koulurakennuksen toivossa.

Edellä esitetyn perusteella pyydämme että kouluhallitus kumoaa Urjalan valtuuston tekemän Nuutajärven ja Tourun koulupiirien yhdistämispäätöksen, koska Tourun koululla on hyvät edellytykset ja mahdollisuudet jatkaa toimintaansa Sadonmaan tapauksen ja mainittujen oppilasmääräjärjestelyjen avulla.

Kunnioittavasti

Urjalan Tourun koulun johtokunta"

MUUTA TOIMINTAA KOULUN PIIRISSÄ

Muuhun kuin opetustoimintaan ei Tourun kansakoulua käytetty kovinkaan laajasti. Kunnallinen piirikirjasto toimi koululla pitkään. Kirjojen säilytyskaapit olivat oppilaseteisessä, kirjastonhoitajana toimi opettaja. Lainauspäivä oli kerran viikossa. Kirjavalikoima oli melkoinen ja se käsitti myös tietopuolista kirjallisuutta. Kuusikymmenluvun alussa kuntaan hankittiin kirjastoauto ja silloin piirikirjastot tulivat tarpeettomiksi.

Äitienpäiväjuhlia koululla pidettiin kolmekymmentäluvulta lähtien.

Seurakunnan papit järjestivät myös hartaustilaisuuksia silloin tällöin. Ainakin kerran on kunnallisverojen koonti tapahtunut Tourun koululla; silloin pankinkamreeri ja seurakunnan kanttori Aarne Ruohonen kävivät keräämässä kyläläisten verot.

Häähuoneena koulu oli kaksi kertaa. Kaksikymmenluvulla Naimi Saarikko ja Toivo Piispala aloittivat yhteisen elämän koululla vietetyllä häähujlalla. Vuonna 1949 kutsuivat Kirsti Piispala ja Martti Virtanen kyläläiset vihkiäisiinsä koululle. Kumpikin pari oli koulun entisiä oppilaita.

Neljäkymmenluvun loppupuolella piti työväenyhdistys koululla opinto-kerhoa ja järjesti kahdet kurssit. Kursseilla harjoiteltiin ohjelmaa, jota sitten esitettiin päättäjäisjuhlassa kyläläisille. Ensimmäisten kurssien ohjaajana oli Otto Haverinen ja toisten Vihtori Veijalainen. Vuosikertomus vuodelta 1966 kertoo näin:

"Erilaisia kyläkuntaa koskevia tilaisuuksia pidetty koululla, kuten äitien- ja lastenneuvolavastaanottoja, rokotuksia, juhlatilaisuuksia ja kokouksia. Myöskin seurakunnan papiston pitämiä hartaustilaisuuksia, kinkereitä ja nuorten piirejä."

Kylän postinjakelupaikkana koulu toimi niin kauan kunnes jakelu laati-

koihin alkoi. Posti haettiin Nuutajärveltä kolmesti viikossa. Sitä odoteltiin koulun oppilaseteisessä, toisinaan hyvinkin pitkään. Varsinkin sota-aikana postin kulku oli epäsäännöllistä ja kun sen varsinainen tuloaika oli illalla, niin huonoilla säillä odotus venyi ilta-myöhään.

KOULUN OPPILASTILASTOT

Vuosi	Oppilaita	I luokalla	Vuosi	Oppilaita	I luokalla
1911	35	29	1912	35	18
1913	30	13	1914	35	5
1915	30	8	1916	26	9
1917	28 (?)	7	1918	30	10
1919	36	7	1920	34	12
1921	43	8	1922	36	21 (?)
1923	33	5	1924	36	6
1925	30	9	1926	42	6
1927	38	10	1928	36	6
1929	33	7	1930	34	5
1931	32	6	1932	30	5
1933	31	8	1934	31	7
1935	33	4	1936	35	6
1937	35	8	1938	34	3
1939	35	4	1940	38	6
1941	27	3	1942	27	5
1943	29	5	1944	34	6
1945	27	3	1946	35	9

Luokkakuva vuodelta 1921-22

Oppilaat vasemmalta:

Alarivi, istumassa: Sulo Ojala, Paavo Mustajärvi, Eevert Sillanpää, Aleksi Touru, Väinö Koppila, Leo Jalasjoki.

Toinen rivi: Onni Rantanen, Lempi Ristimäki, Aino Kankaanpää, Mauno Koppila, Naimi Saarikko, Aarne Iso-Touru, Aune Kirkon-oja, Rauni Latovehmas, Väinö Ahvenus.

Kolmas rivi: Aili Piispala, Vera Heikkilä, Annikki Jalasjoki, Hugo Taalas, Naimi Mänsikkämäki, Arvo Taalas, Helmi Ojala, Sulo Suominen.

Neljäs rivi: Alma Kankaanpää, Emil Haaksi, Mirja Mansikkämäki, Bertta Iso-Touru, Hulda Kankaanpää, Martta Ristimäki, Jaakko Koppila, Helvi Piispala, Mauno Latovehmas.

Takarivi: Erkki Jalasjoki, Toini Heikkilä, Helmi Haaksi, Lenny Vehmas, Kerttu Sillanpää, Mauno Heikkilä, Paavo Jalasjoki, Arvo Mustajärvi, Toivo Haaksi, Antti Kankaanpää, Toivo Vehmaa.

Opettaja: onni Tuisku.

Koulun oppilaat syksyllä 1959:

Eturivi, istumassa, vasemmalta:

Keijo Ojala, Einari Touru, Veikko Saarikko, Kaarina Auranen,
Raija Lingrèn, Raija Saarikko, Irmeli Auranen, Pirjo Raikko,
Sirkku Vehmas. Toini Viljanen

Toinen rivi, vasemmalta:

Kyösti Iso-Touru, Lauri Vähä-Touru, Tarja Ruhomäki, Maija
Vähä-Touru, Anja Saarikko, Maija Viljanen, Tuulikki Latovehmas.

Kolmas rivi, vasemmalta:

Opettaja Pentti Kauppi, rouva Liisa Kauppi, Ilpo Vehmas, Rauno
Lingrèn, Maija Koppila, Eira Raikko, Pirkko Latovehmas, Eila
Touru, Marja-Liisa Mäkelä, Iida Kääntä.

Kuvasta puuttuu ainakin Lasse Mustajärvi.

Alaluokat syksyllä 1959:

Vasen pulpetti rivi vasemmalta:

Ensimmäinen pulpetti: Pirjo Raikko, Irmeli Auranen, Kaarina
Auranen,

toinen pulpetti: Lasse Mustajärvi,

kolmas pulpetti: Raija Saarikko ja Toini Viljanen,
takana kulmassa opettaja Iida Kääntä.

Pulpetti rivi edessä:

Ensimmäinen pulpetti: vasemmalta Leila Piispala, Merja
Vähä-Touru

toinen pulpetti: Rauno Sillanpää, Ulla-Maija Mustajärvi,

kolmas pulpetti: Marketta Iso-Touru, Elina Touru,
takana opettajan vieressä Veli-Pekka Ojala.

1947	41	7	1948	37	3
1949	39	2	1950	37	6
1951	37	7	1952	30	3
1953	29	7	1954	27	4
1955	28	3	1956	25	5
1957	28	4	1958	31	3
1959	31	3	1960	26	4
1961	26	3	1962	28	5
1963	24	4	1964	22	5
1965	22	4	1966	22	3

Koulun aloitti 374 oppilasta ja kaikkiaan koulussa oli sen toiminnan aikana oppilaita 506, joista 295 on saanut päästötodistuksen tästä koulusta.

ENTISET OPETTAJAT JA OPPILAAT KERTOVAT

Aarne Iso-Touru, Varkaus 5.10.1987

Opettaja Onno Salosesta en muista sen paremmin muuta mitä olen toisilta kuullu, itte en muista muuta kun sen että se oli Tourun koulun ensimmäinen opettaja. Se oli semmonen luonnonläheinen ihminen, tervaili jalkojansa ja selkäänsä, kävi kuumassa hiekassa kierittelemässä itseensä, samoin kuumassa saunan löylyssä ja semmosta kaikkia. Paljain jaloin meni kylään vaikka oli kovat tiet ja muut. Että ei sitä opettajaks olis luullu, kun sen ensi kerran näki. Oli hyvin semmonen vaatimaton.

Opettaja Antti Tuisku oli ihan toisenlainen opettaja. Ei paljon seurustellu luonnonläheisesti ja oli oppilaita kohtaan puolueellinen.

Vallankin tytöt oli sen suosikkia ja poikanöösit teki mitä teki ja sai olla oman onnensa nojassa. Jos jätettiin laiskalle tai arestiin niin pojat ne aina jäi. Minä olin vain sen yhden vuoden Tuiskun Antin luokalla. Se oli vähän semmonenkin, että kun järjestäydyttiin siihen rapujen eteen niin opettaja oli siellä toisella verannalla ja kyttäs semmosesta kolmikulmasesta reiästä, että mitä kukin teki. Siinä ei saanu puhua, siinä rapun edessä kun oltiin rivissä, täyty olla sotilaallinen ja hiljaa. Jos puhuttiin taikka tehtiin muuta kuria niin, että opettaja näki, veti tyttöjä letistä taikka muuta jotain sellasta, niin tämä Tuisku rankaisi ankarasti. Välitunneillakin se joskus kyttäs jostakin nurkan takaa, että mitä ne poikaklopit tekee. Usein onkin semmosta, että poikaset sitä kaikenlaista pahuutta jakaa keskenänsä ja tyttöjenkin kanssa.

Opettaja Artur Valkoja. Kun minä kävin toista vuotta kapsakoulua oli Helsingistä semmonen, etunimeä en muista, mutta Valkoja oli sukunimi. Se oli ankara opettaja, hyvin ankarakin oikein, että silti minustakin tuli tän verran joku, ja olen tänkin verran pärjänny tässä maailmassa. Esimerkiksi laskun vaatimukset oli ankarat sillä, ja kaikenlainen kirjasta lukeminen, ja ulkoläksyt piti osata. Muistan yhdenkin tapauksen kun Valkoja piti uskontotuntia ja vieressäni istui semmonen Aino-niminen koululainen. Siihen aikaan, niin kun kai nykyäänkin istu aina tyttö ja poika vierekkäin samassa pulpetissa. Tää Aino oli hiljainen ja istu aina pää alaspäin, myös lukiessaan. No sillä oli kerran kirja auki pulpetin välissä ja luki sieltä sitä ulkoläksyä ja se opettaja nousi pystyyn, kun se oli semmonen äkkinäinen mies ja sano että onko sulla kirja siellä vai onko kirjoitettuna, nosta pää pystyyn. No eihän Aino mitään osannu ja lakkas vallon puhumasta ja lukemasta sitä läksyään. Sitten se kysy minulta onko sillä kirja auki siellä. Nouse ylös, sano minua ja otti tuolin käteensä, sen oman tuolinsa. Eikai se sillä, kun opettajan paikka on sentään eri paikka kun oppilaitten,

mutta kyllä me pelästyttiin aikalailla, vaikka olimmekin kolmannessa penkkirivissä sen Ainon kanssa. Se oli muuten erinomaisen hyvä opettaja, olis kai voinu tourunkulmalaisista tulla vaikka mitä, jos opettajansa olis ollu se ihminen. Mutta opettajat vaihtu joka vuosi, oli väliaikaisia ja oli kaikenlaisia, etupäässä naisopettajia vaikka paikka oli miesopettajille ja rouvan piti opettaa tyttöjen käsitöitä. Minä menin kouluun 1918. Kyllä kiertokoulua käytiin vielä minun aikani. Sitä käytiin vain yhden vuoden aikana. Kiertokoulua pidettiin mm. Heikkilässä, siellä minäkin kävin, Pispalla, Mustajärvellä ja Latovehmaalla. Opettajana oli silloin kun minä kävin semmonen Korpela, oli hyvin pahajalkanen mies, ja myöhemmin opettajana oli Impi Eskonen.

Onni Salonen kulki kylällä tuohivirsuissa ja rohtimisissa housuissa, pussi olkapäällä kepin nenässä.

Tämä on yksi tarina Tourun koulun ensimmäisestä opettajasta Onni A. Salosesta, joka oli hyvin erikoinen ihminen, mikäli puoletkaan hänestä kerrotuista tarinoista ovat tosia. Hänen opettajankyvyistään tiedetään hyvin vähän, mutta elämäntavoistaan sitäkin enemmän. Hänen tiedetään olleen ahkera, työteliäs ja terveitä elämäntapoja noudattava ihminen. Melkoinen osa koulun pelloista on hänen raivaamiaan, ja kerrotaan, että kun hän myöhään yöhön raivasi kuokallaan uutta peltoa, niin pimeään tullen oli myrskylyhty puun oksassa valon antajana. Koulun puutarha oli myöskin Salosen perustama, eikä tämäkään touhu ollut turhan vaatimatonta. Tämä selviää johtokunnan pöytäkirjasta 30.8.1918, kun hän velkoo Urjalan kunnalta johtokunnalle lähettämälään kirjeellä saataviaan seuraavasti:

12	kpl karviaismarjapensaita	Smk 24:-
12	" mustia viinimarjapensaita	" 24:-
8	" punaisia "	" 16:-
11	" valkeita "	" 22:-
42	" vadelmapensaita	" 25:20
11	" rapalperipensaita	" 11:-
180	" mansikan tainta	" 54:-
6	" omenapuuta	" 18:-
1	" päärynäpuu	" 3:-
1	" kirsikkapuu	" 3:-
yht.		200:20

Taimet oli istutettu 1916 ja hintoihin sisältyi kahden vuoden huolellinen hoito. Johtokunta esitti valtuustolle kaupan hyväksymistä ja tähän suostuttiinkin. Puutarha oli vielä kolmekymmentäluvulla hyvässä kunnossa, vasta talvisotatalven kovat pakkaset tuhosivat viimeiset hedelmäpuut.

Elämä ei Salosen aikana taloudellisessa mielessä ollut runsasta. Opettajan palkkoihin koulun talousarviossa oli aina vuoteen 1918 varattu 400 markkaa, ja tähän summaan sisältyi myöskin käsityöopettajan osuus. Palkkaan kuului luontaisetuina vapaat polttopuut, viljelysmaan käyttöoikeus ja lehmien rehut. Elettiin siis täydellisesti luontais-taloudessa.

Väinö Ahvenus

Laukeelassa asuva Väinö Ahvenus on koulun historian tuntemista oppilaista pitkämatkaisimpia. Hän on syntynyt, kasvanut ja tehnyt elämäntyönsä Haritun kylässä ja siirtynyt vaarinpäiviään viettämään kirkonkylille. Tourun koulun oppilaaksi hän tuli kesken lukukautta 1922. Hän

oli käynyt Vehkajärven Siukolan pirtissä pidettyä kansakoulua jo puolitoista "tärmiiliä", mutta kun sai jostakin aineesta ehdot niin muutinkin tänne kouluun. Myöskin serkkupojat Mustajärvellä olivat houkuttelleet häntä muuttamaan Tourun kouluun.

Koulumatka piteni huomattavasti, Ahvenuksesta Tourunkulmalle on matkaa yli viisi kilometriä eikä ollut minkäänlaista tietä; vain lehmipolku Valkosenkallion suon hännän ylitse vanhalle Mustajärvelle. Kävelen oli kuljettava, suo oli niin märkä ettei siitä päässyt yli millään kulkuneuvolla, paitsi talvella hevosen kanssa talviteitä pitkin. Talvisin kuljettiin myös hiihtäen, latu noudatteli samoja maastoja kuin polkukin. Aikaa matkaan kului tunyi ja alun toistakin, kelistä riipuen.

Opettajana sen kevätlukukauden -22 oli Antti Tuisku. Hyvä opettaja, mitä joskus salaa seuraili siitä opettajien välikön ovven ikkunoista säilyikö kuri ja järjestys rivissä. Hän piti kovast linnun lihasta ja niin Väinökin toi ainakin kerran Ahvenuksen Matin ampuman naarasmetson opettajalle. Tuisku muutti sitten syksyllä Kivisenojan kouluun opettajaksi ja Tourulle tuli Artur Valkoja, jonka Väinö Ahvenus muistaa olleen huomattavasti ankaramman ja vaativamman kuin edeltäjänsä. Hän muistaa jääneensä kerran Saarikon Matin kanssa laiskalle, ja kun ei oikein lukeminen maistunut, niin Valkoja haki öljylampun pöydälle ja sanoi että hänellä kyllä on aikaa, jatketaan sitten niin kauan kun opitaan. Pääsiväthän pojat kuitenkin ennen pimeän tuloa kotiin.

tulinpa Urjalaan...

mutta siitä onkin jo aikaa yli 46 vuotta. Tulin evakkona, tarkastajan määräyksestä syrjäkylän koululle. Itä-Suomen kasvatin piti kartalta hakea paikkakunta, tutkia matkareitti, suunnitella sopiva junavuoro,

jne. Junavuoroissa ei tosin ollut paljon suunnittelemista, sillä tulitiin millä päästiin. Niinpä siis pääsin syyskuisena yönä puolen kahdentoista maissa Urjalan asemalle. Polkupyörä ja matkalaukku oli mukana, mutta syyskuinen yö oli jo pimeä pyöräsuunnistukseen uppo-oudolla paikkakunnalla. Kyselin kuitenkin asemamieheltä tietä, mutta tämä kauhistui:

"Ei sinne kukaan osaa, on sinne kymmeniä kilometrejä matkaa. Enkä mä oikein tiärä mistä sinne mennäänkään."

Johan olin paikkaan joutunut!

Pyörä ja matkalaukku pantiin säilöön.

"Eikö täältä saisi taksia?" kysyin.

"Ei maar niitä o."

"Entä joku matkustajakoti?"

"Ei o."

Olin pahemmassa kuin pulassa.

"Eikö täällä asemalla saisi olla siksi kunnes päivä valkenee?"

"Ovet suljetaan puolen tunnin päästä."

Istuin puoli tuntia aseman penkillä, sitten valot sammutettiin, ovet suljettiin ja minä olin raitilla. Ei Itä-Suomen tyttö itkenyt, manaili vain itsekseen, sillä ulkona vihmoi hienokseltaan syysmärkkää pimeyteen.

Kävelin Asemalta pois päin, ja kun näin valoa eräässä ikkunassa koputtin varovasti ovelle. Oven avanneelle naisihmiselle selitin tilanteen ja pyysin päästä sateesta pois.

"Ei tää oo mikään hotelli", tuli oven raosta ja ovi paiskattiin kiinni. Anteeksipyyntöni oli turha, kukaan ei kuullut.

Nyt kiroilin jo kuin pohjalainen ja kävelin asemalle päin. Löysin kuitenkin kirjakaupan pihasta kuorma-auton, jonka koppiin vääntäydyin sateensuojaan. Hyvä näinkin. Vaan puolen tunnin kuluttua tuntui viluiselta. Sade oli kuitenkin lakannut, siispä lähdin taas kävelemään.

Mihin ihmeen kuolleitten valtakuntaan olin joutunut, ei niin ristin sielua elävää. Mutta siten hampsotti joku nainen tietä pitkin. Tyttö yöjalassa? - Oli mikä oli, lyöttäydyin mukaan. Lyhyt selitys ja pyysin päästä mukaan. tyttö hyväksyi minut, kysäisi vain:

"Meek sää sinne sisäköks vai karjan päälle?"

Kumpaakohan tuo ammattini mahtoi täällä olla?

Sanoin kuitenkin: "Sisätöihin."

En vielä tänä päivänäkään tiedä minkä apilapellon poikki holpaistiin, mutta märkiä oltiin, kun taloon tultiin. Tyttö rynkytti ovea, nainen tuli avaamaan ja alkoi manata:

"Missä helkkarissa sää oot taas luuhannut ja ketä sää tänne raahaat?"

Selitin asiani niin hyvin kuin taisin, ja nainen tuntui uskovan, koska päästi sisään. Tyttö osoitti minulle suuressa pirtissä sänkyä: "Jussi ei tu tän yänä kotio, nuku tossa!"

Olin ikikiitollinen Jussille, joka sattui olemaan tyttöreissuillaan. Kengät potkaisin jaloistani, hatun panin tuolille ja suoraan ulsteri päällä retkahdin sänkyyn. Taisinpa Taivaan Isääkin keritä kiittää, ennenkuin olin täydessä unessa.

Yksi, kaksi vai kolme tuntiako olin nukkunut, kun joku kosketti nenän-päästäni: "No voi hellanlettas! Ruusunen?" Kavahdin istumaan ja pomp-pasin pois sängystä. Aamun kajossa näin nauravan miehen sängyn vieressä.

"No johan oot säikky, kyl maar tähän kaksikin mahtuu!"

Kiitin tarjouksesta, mutta istuin kuitenkin ikkunan viereen tuolille. Noin tunnin päästä alkoi keittiöstä kuulua astioiden kalinaa. Talon emännälle olin juurta jaksain selityksen velkaa. Hän oli erittäin ystävällinen, tarjosi aamukahvit ja neuvoi suoran tien asemalle, etten enää lähtisi apilapellon poikki.

Asemalle tullesani oli yöllinen asemamies jo siellä. Nähtyään minut ensi töikseen kysäisi:

"Kuinkaas se yä meni?"

"Hiton hienosti!"

Enkä sen enempää selitellyt. Otin pyörän ja matkalaukun ja lähdin suunnistamaan kohti tuntematonta koulupaikkaa. Ja kyllähän siinä suunnistamista riittikin, ennenkuin olin päässyt määränpäähän. Haisevansuon yli pitkospuita pitkin pyörääni raahaten rukoilin jo, ettei tie kokonaan loppuisi.

Sille emännälle, jonka talossa Urjalassa niin yllättäin ensimmäisen yön vietin, sydämellinen kiitos ja tervehdys vielä monen vuosikymmenen jälkeen!

Urjalassa 27.11.1988

Rauha Koppila

Retkellä vanhalla Mustajärvellä Takana, vasemmalta: Esko Mustajärvi, Einari Vähä-Touru, Esko Touru, Olavi Mustajärvi ja op. Mäkelä. Edessä vas. Erkki Vähä-Touru, Margit Piispala, Iida Vähä-Touru, Sirkka Lento, Alli Jokinen, Alma Ristimäki. Edessä istumassa Aune Taalas.

Koululaisia "luokkaretkellä" Nuutajärven torilla 10.5.1937.

Edessä: Lahja Rinne, Alli Ojala, Sirkka Lento, Senni Jokinen, Alli Rantanen, Aune Taalas. Takana, edelleen vasemmalta: Lauri Ristimäki, Einari Vähä-Touru, Esko Mustajärvi ja Väinö Jalasjoki.

Piiriläiset muistelevat:

Opettaja Tilda Mäkelä-Ristimäki. Tourun koulun vaiheita tutkailleista piiriläisistä suuri osa on Tilda Mäkelän oppilaita. Aika vain on haalistanut muistot, tapahtumat ovat jo usean vuosikymmenen takaisia. Kaikki muistavat hänen sairautensa ja sen aiheuttamat pikku keskeytykset opetustyössä. Esim. ankara yskänpuuska kesken tunnin vei hänet asuin tiloihinsa ja hetken päästä koti-apulainen tuli jatkamaan opetusta. Lukuvuoden 1930-31 hän oli parantolassa, viransijaisena toimi opettaja Vieno Rinne. Ser jälkeen ei enää tullut pidempää keskeytystä opetustyössä. Terveytään hän vaali, mm, koulun verannalla oli petipaikka, jossa hän lepäili. Sen aikainen lääketiede ei tuntenut muuta hoitotapaa keuhkotuberkuloosin parantamiseksi, kuin hallimakuun. Se oli lepoa ulkohallissa kesällä ja talvella. Siiri Mustajärven mielestä huvilan hankintakin Vehkajärvellä johtui tästä, siellä oli iso veranta jossa voi lepäillä raittiissa ilmassa. Viljo taas muisti opettajan oikeen terveys intoilijana, ainakin oppilaan mielestä, piti aina ikkunoita auki, tuuletettiin siis, ja pudisti vuodevaatteet ikkunasta joka päivä. Aimo oli samaa mieltä, oli kova syöttää porkkanoita! Porkkanat kasvatettiin koulun maalla ja oppilaat osallistuivat osittain nosto ja hoitotyöhön.

Esko: Talvella käytiin retkillä jalan ja suksilla mm. Aittankankaalla ja Sammakko lammilla. Lammilla luisteltiin ja sellaisen yksityiskohdan hän muisti, Taalaan Ahtilla oli puurunkoiset luistimet, joissa oli teräosa tehty sahanterästä. Kiinnitettiin jalkoihin remmeillä ja naruilla.

Einari: Paras ja elävin muisto opettajasta on, kun hän joka vuosi maaliskuun 14. päivänä (on Matildan nimipäivä) tarjosi sellaiset pehmeät Aino karamellit kaikille oppilaille. Aamulla ensimmäiselle tunnille mentäessä kun järjestäydettiin riviin luokan oven taakse, niin opettajan tullessa omalta puoleltaan oli hänellä iso pussillinen karamelleja josta hän antoi kullekin yhden. Kai hän siinä antoi jonkinlaista tapakasvatusta samalla, koska seurasi tarkasti jokaisen käytöstä, pokkausta ja kiitosta.

Yksi ikävä omakohtainen muisto tulkoon tähän kirjatuksi.

Opettaja kävi toisinaan tervehtimässä meidän pikkupirtissä asunutta Iida-tätiä. Eräänä aamuna rukousten jälkeen hän hyvin vakavana kertoi vierailunsa aikana heitellyn kiviä Iida-tädin seinään ja antoi ymmärtää minut syylliseksi. Olin syytön, tekijä oli minua pari vuotta vanhempi oppilas! Avioliiton hän solmi Lauri Ristimäen kanssa. Kerrotaan heidän olleen lapsuuden ystäviä, heidän syntymäkotinsa ovat lähekkäin.. Lauri kävi jo kolmekymmentä luvun puolivälissä tervehtimässä tulevaa vaimoaan. Moni muisti kuinka hän usein odotteli opettajan keittiön rapun kaiteella tuntien päättymistä. Joku oppilaista kävi ilmoittamassa opettajalle, joka päästi sitten hänet sisään.

Opettaja,
Matilda Mäkelä
Koti-apulainen
Helvi Heikkilä

Opettaja Iida Kääntä muistetaan vaativana ja ankaranakin opettajana. Eräät entiset hänen oppilaansa ovat vieläkin otettuja hänen puolueellisuudestaan. Hänellä oli toisaalta "lellioppilaita" ja sitten taas toisaalta vähemmän suosittuja joille hän huusi ja heristeli karttakeppiään. Myös kylän yleisistä asioista hän huusi oppilaille, joista se tuntui kovin pahalta ja poikkeavalta. Syksyllä koulun ympäristö siivottiin oppilaiden toimesta ja sitten taas jälleen keväällä. Syksyisin oppilaat koko luokan voimin tekivät marjaretkiä metsään. Koulupäivät olivat usein ylipitkiä, oppitunnit alkoivat klo. 9.00 ja jatkuivat toisinaan yli neljäänkin. Vaikeuksia oli myöskin kouluviranomaisten taholta, josta osoituksena järempänä kaksi kirjelmän jäljennöstä, toinen kansakoulujentarkastajalta ja toinen Urjalan koululautakunnalta. Hän oli koulun toiminta ajan pitkäaikaisin opettaja ja pyrki omalla tavallaan edistämään kylän yhteistä hyvää. Toiset hänestä pitivät kovasti, mutta esim. eräiden oppilaiden kielteiset muistikuvat ovat niin voimakkaat, että eivät ole vielääkään vuosikymmenien jälkeen unohtuneet.

Hämeenlinnan kunnan
Kansakoulun johtaja
Hämeenlinnassa.

marra^{kuun} 14 p:nä 1960
At 1544

Opettaja Iida K ä ä n t ä
TOURU

Minulle on koulupiirinne lasten vanhempien puolesta valitettu, että lapset viiptyvät koulussa yli säädetyn työajan, aina pimeään saakka. Tästä syystä pyydän tietoa siitä, onko koulussanne noudatettu vahvistettua, määräaikaista työjärjestystä. Mistä syystä oppilaita pidätetään koulussa tuntien jälkeen? Laiskanläksyjä ei annettane liikaa? Antanette vastauksen edellä olevaan mahdollisimman pian.

Arvo Jääskinen

Opettajilla on toisinaan ollut vaikeuksia koulun muunkäytön suhteen, josta osoituksena seuraava kirjelmä:

URJALAN KUNNAN KANSAKOULULAUTAKUNTAA

Urjalassa 29.9.1951.

N:o 455/51.

Viite: opettajan kysely.
Asia: Kouluhuon. vuokraus koulun
ulkopuolella oleviin tarkoituksiin.

Tourun kansakoulun Johtokunnalle.

Koska koulunne johtajaopettaja näyttää olevan epätietoinen kouluhuoneuston luovuttamisesta koululle vieraisiin tarkoituksiin, saan kunnioittaen ilmoittaa seuraavaa:

1. Yleensä ei ole suotavaa koulun luovuttamista vieraisiin tarkoituksiin. - Luvan myöntää johtokunta, jolta sitä on alettava n. kahta viikkoa ennen tilaisuutta. - Johtokunnan on myös kuultava päätöstä tehdessään koulun johtajaopettajaa, jolla, samoin kuin luvan anojallakin on oikeus viiden päivän kuluessa johtokunnan päätöksestä vaatia, että asia alistetaan piirin tarkastajan ratkaistavaksi.

2. Varhaisnuorisotyötä, jota johtaa koulun opettajat ja joka tapahtuu op. suunnitelman mukaisesti, saadaan tehdä koululla ilman muuta.

3. Samoin voidaan huoneustoa käyttää laulu-, voimisteluyms. tilaisuuksiin, joista on paras neuvotella opettajan kanssa.

4. Puoluetilaisuuksiin, eikä jonkun puolueen järjestämiä kursseja varten ei saa huoneustoa luovuttaa, koska koulun tulee olla kaiken puolue toiminnan yläpuolella.

5. Johtokunta ei ole oikeutettu antamaan lupaa tanssitalaisuuksien ja muun kevyen huvittelun järjestämiseen. Tämän johdosta ei huoneustoa saa luovuttaa häitä varten.

Jos te luovutatte yhdelle huoneuston häitä varten, on koko kylällä silloin aina oikeus vaatia sitä ja niin ollen koulusta muodostuu jatkuva "häähuone". Opettaja yksin tietää, kuinka paljon tällainen häiritsee koulutyötä, vaikka kuinka pysyisi järjestys ja siisteys.

Koska Kouluhallitus on myös, eikä yksin kunta, koulun omistajana, on yllä. Kouluhallituksen ohjeita noudatettava ilman muuta.

Toimen puolesta:

Veikko Mäkelä

UUSIEN TUURUN KYÄN KANSERKOKOUKSEN RAKUSTUS.

